

Q. D. D. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
OBSERVATIONEM 14
A P O P L E X I Æ
E X
N I M I S A N I M I C O N T E N T I O N I B U S
O R T Æ

S I S T E N S
Q U A M
D I V I N O N U M I N E A S S I S T E N T E
E T F A C U L T A T E M E D I C A G R A T I O S E A N N U E N T E

P R O L I C E N T I A
G R A D U M D O C T O R I S
I P S I Q U E A N N E X A P R I V I L E G I A
R I T E C O N S E Q U E N D I

S O L E N N I E R U D I T O R U M S C R U T I N I O S U B J I C I E T
J O H A N N E S N O N N E N M A N N
A R G E N T I N E N S I S

A A . L L . M .
D I E X X V I I . S E P T E M B R I S A . M D C C L X X I .
H . L . Q . C .

A R G E N T O R A T I
ex Officina Joh. Henr. Heitzii, Univerfit. Typogr.

ILLUSTRI
LIBERALITATIS
SCHENCKBECHERIANÆ
DNN. DISPENSATORUM
COLLEGIO
VIRIS

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, PRUDENTISSIMO,
CONSULTISSIMIS, EXPERIENTISSIMO,
EXCELLENTISSIMIS
DE RE PUBLICA ET LITERARIA
ÆTERNUM MERITIS

DNN. MÆCENATIBUS

ATQUE

PATRONIS

AD CINERES USQUE OBSERVANDIS, COLENDIS, VENERANDIS,
UT GRATI ANIMI MONUMENTUM EXTARET

PIA INTER VOTA

HOC SPECIMEN

SACRUM ESSE VOLUIT

AUCTOR

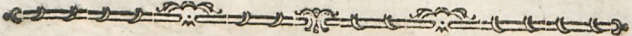

Procemium.

Ardum certe est juveni, quem leges Academicæ ad Specimen aliquod studiorum edendum adstringunt, ejusmodi eligere thema, quod sua se & novitate & tractationis commendet præstantia, vires tamen tyronis non superet, quem nec elaborationum consuetudo, nec requisita semper eruditio, nec debita styli elegantia ornant. His ego quoque pressus difficultatibus, dubius diu hæsi, quam præcipue in partem me verterem, ut digni quid offeram, Fixit tandem animum Experientissimus Dn. BOEHM Archiater & Consiliarius Sarapontanus & Fürstenbergensis, Xenodochii Civitatis Medicus primarius, Senatus majoris Assessor, communicata mecum observatione quadam Practica, quam cum Cel. UMBSCHIEDEN Archiatro Meissenheimensi felicissimo, a quo sectionis in cadavere factæ historiam & ossiculum in falce repertum tenemus, habuit. Humanitatis hoc specimen, quod inclyti hi Viri in me contulere grata recolere mente nunquam definam. De observationum in medica arte utilitate, eo minus aliquid præmitto, quo magis inter omnes constat, eas Medicinæ originem dedisse & hodie adhuc unicum casti faticinii fundamentum esse. Ad rem ipsam potius protulerunt confectaria, Benevoli Lectoris indulgentiæ propono.

A

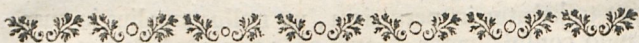
HISTORIA MORBI.

Nobilis vir 58. annum agens, cujus morbi historiam pandere animus est, Joviali gaudebat temperamento & lacertosa Venis magnis distincta exhibebat membra, nec parvum, dum sanus erat experiebatur appetitum, æquam tamen & exactam degendi rationem non neglexit, si excipis eos, quos officii ratio requirebat excessus, quibus vir generosus obrutus, sanitatem iterum obruebat, mortemque accelerabat. Non raro enim labores ad secundam & tertiam usque sequentis diei prætrahebat horam & corpus suum quiete & somno frustrabat. Nihilominus tamen, beata, qua dignus erat, fruebatur vita, & fere nunquam labefactatam sentiebat sanitatem, nisi quandam plethoræ sensum, cui ut occurrat, Venæsectionem quotannis sibi institui curavit, quam vero solito tempore priusquam decubuerit, temere neglexit. Hic Vir, cum duranti penultima, quam degerat hyeme, in Principatu Bipontino esset versatus, morbo rheumatico, gravedine & tussi erat cruciatus, quod omne tamen egregius vir minus obsequiose tractabat nec debito modo sanitati consulebat. Sequenti etiam Martio prædium suum Ingovillam dictum adeuns, ibi ob tempestatem asperam Ventisque gelidis adhuc agitatam in eundem de novo incidebat morbum, nec cautius ac antea in ejus cura sese gerebat, quare factum, ut versus medium mensis Maji agrotans fueto cum emolumento perspicillo suo uti non posset, sed nisi alter fuerit oculus clausus objecta videret duplicata. Cum memoria aliquandiu jam vacillaret eo usque nunc morbo succubuit, ut eximius vir ne narratiunculam proferre debito modo valeret, imo certis temporibus mentis facultas tan-

tam trahebatur in perniciem, ut nullus amplius in enar-
 rando conspiciendus daretur ordo nec antedictorum com-
 pos esset. Eodem quoque fere tempore somnolentia in-
 signis & tanta debilitas membrorum extremorum præci-
 pue lateris dextri invadebat eum, ut firmo niti talo non
 valeret atque quando hinc inde ire cupiebat, robore mi-
 nistrorum, qui illum suffulciant, egeret, ne in terram,
 in quam a dextra parte maxime inclinavit, procidat. At-
 tendendum quoque est somnolentiam eodem semper gra-
 du non viguisse, sed magis læta quandoque habuisse in-
 tervalla, quibus debilitas pedum perfecte sese accommo-
 davit & pari passu ambulans mox vehementior, mox re-
 missior apparuit. Tanto malorum agmine ægrotus licet
 jamjam esset stipatus, præternaturali nasi & alvi siccitate
 etiam affligebatur, unde ut alvus respondeat, non nisi
 clysmatum ope obtinere potuit. Organon uropœum,
 quamvis sitis abesset, nec multum potulentorum assume-
 retur, præternaturali quantitate urinam excernebat. Sa-
 gaces Medici, morbum hunc numero & gravitate sym-
 ptomatum insignem & funestum ut fugent, omnia moliti
 sunt, quæ unquam ars nostra salutaris suppeditare valet.
 Haud ignorabant abundans ac vitiatum ferum a colatoriis
 repullsum cum periculo nobile cerebri viscus petiisse &
 deleterios ibi edere effectus, hinc totus curæ cardo in eo
 vertebatur, quo humores spissi attenuentur, deriventur
 & expellantur partesque debilitatæ corroborentur. Tam
 justæ & adæquatæ indicationis remedia speratum tamen
 non producebant effectum, nam vires mentis & corporis
 quotidie novas patiebantur jacturas, multo tamen eviden-
 tiores in dextro brachio & pede quam in sinistro, ita ut
 pedum usus plane esset denegatus & sine sensu excretio
 urinæ & alvi perageretur. Ultimam tandem vitæ scenam
 clausit plenaria virium animalium abolitio cum maximo
 stertore juncta & vera apoplexia mortuus est, vir longiore
 vita dignus.

SECTIO ANATOMICA.

- I. **V**asa sanguinea & sinus duræ matris sanguine erant turgidissimi, quasi ars illos materie ceracea replevisset.
- II. Vasa, quæ in superiore cerebri parte decurrunt ultra modum erant sanguine expansa, quædam etiam rupta, ut extravasatum sisterent sanguinem.
- III. Detegebatur in processu falciformi fere infra futuram coronariam in latere sinistro ossiculum, quod corpori calloso insistebat & antedicto processui non modo accretum erat sed & tenui velamento obductum & firmatum. Hoc ossiculum adeo corpori calloso insistebat, ut foveolam relinqueret, rubicundo colore tinctam nec spongiæ ope tollendam.
- IV. In ventriculo cerebri dextro quantitas trium cochlearium in circa lymphæ pellucidæ continebatur; in sinistro vero duo modo cochlearia inclusam mensurabant lympham.
- V. Plexus choroideus deprehendebatur varicosus.
- VI. Thalamus nervi optici sinistri plus dupla quantitate superabat dextrum & circiter ad magnitudinem ovi Galinæ accedebat. Cum disseicaretur, cavum, quo humor flavicans, pellucens, spissiusculus continebatur oculis ufurpandum venit.
- VII. Vasa in cerebello decurrentia sanguine maxime repleta æque ac in cerebro reperire licuit.

S. I.

Prælibata morbi historia & descriptis eis, quæ præter naturam reperta sunt in inciso cadavere, causas, naturam effectusque mali haud difficile erit eruere. Quæ utilitates & commoda ex introspectione cadaverum percipi possent, hinc inde recenset Cel. VAN SWIETEN. Utinam semper liberet ægrotorum incidere cadavera, certe multæ sic morborum causæ latentes detegerentur. At non semper morbi mortisque causa immediata in cadavere reperitur; sæpius effectus morbi male pro ejus causa assumuntur; ut non jam loquar de eis mutationibus, quæ mortem sequuntur. Summa ergo cautela opus est in re maximi momenti. Si vero non semper morbi mortisque immediata causa in cadavere detegitur, nonnunquam tamen occurrit & si non statim palam est, potest casto ratiocinio detegi cum causa mortis, nil sit nisi aucta causa morbi. HEROPHILUS & ERASISTRATUS ad supplicium condemnatos inciderunt vivos nec iniquum putavere paucorum nocentium morte, innocentibus multis auxilium ferre; crudele esse hodie clamant, mortuos in vivorum usus scalpello subjicere; ac si nondum satis pateret hoc modo detectas esse veritates, quas nullum unquam ratiocinium detexisset, exemplo lapidum in ipso corde, viscere in perpetuo motu constituto, repertorum, ac si influxum sectionum mortuorum non sat monstrassent BONETUS, MANGETUS, MORGAGNIUS, LIEUTAUD &c.

S. II.

Vitalium æque ac voluntariarum actionum organum, nobilissimum viscus, cerebrum, cum sit pars tenerrima, cum ad sui integritatem tam multiplices requirat conditiones, quid mirum si multivariè ejus actiones lædi, gra-

vari, tollique possunt? Ossæ structuræ vitia; vitia ex nimia mentis exercitatione inducta; sanguis, serum, quantitate vel qualitate peccantes; pus; varii alii tumores, aliave aliena corpora cerebri expansioni resistentia; vulnera capitis eorumque pedissequa mala pro ea quam vel per se possident vel crescendo acquirere possunt nocendi vi; tandem & extra cerebrum existentes morbi, sed in illud agentes, miro effectus in actiones omnes mentis corporisque producere solent. Ut inde liqueat non esse viscus a quo laborante, tam diversi & adeo diri morbi oriuntur. Ex tanta causarum morbificarum turba, quæ cerebrum afficere solent, duas modo eligere, easque pro dignitate tractare jubet instituti ratio, exercitationes nempe nimias mentis & sanguinem vel serum, quantitate & qualitate peccantes; utriusque enim affectionis exemplum præbet nostra observatio, in qua humorum turba caput a nimis laboribus fatigatum obruit & sic morbum, mortemque induxit.

§. III.

Esse intimum quandam mentem inter & corpus consensum & quæ unum patitur alterum, non impune ferre quotidiana loquitur experientia, nec ullus unquam Philosophorum vocare in dubium ausus est. *PLINIUS junior a) jamjam corporis futuris animum sustineri & DEMOCRITUS b) longe ante eum dixit: Mens increfcit, cum adest sanitas, cujus curam habere eos, qui recte sentiunt, præclarum est. Ubi vero corporis habitus dolet, mens ad virtutis exercitationem nullam adhibet diligentiam.* Mentis vero nimias intentiones & nifus, varios progignere morbos jam monuit. *CELSUS c) simulque remedia contra hujus generis mala subjungit. PLUTARCHUS d) ideo præcipue commendat Medicinam, quod necessaria sit eis, qui cor-*

pus intemperanti studiorum ardore & lucubrationibus exercent & frangunt. PLATO *e*) quoque noxas ex nimis studiis perspexit & inter recentiores eadem observavit Italus Medicus RAMAZZINI *f*). Ut non loquar de observationibus innumeris, quas omnes fere Practici scriptores nobis referunt. Teste BOERHAVE *g*), Jll. VAN SWIETEN *h*), VIRIDET *i*), Cel. ZIMMERMANN *k*). Id adhuc addo, quod magnus ille hodiernus Philosophus ROUSSEAU *l*), hæc perpexerit, & quod summam in hac re laudem meruerit imo materiem exantlaverit Jll. TISSOT *m*).

- a) *Epist.* L. I. Ep. 9.   b) *Oper.* HIPPOCR. *Elit* FOESII *Ep.* ad HIPPOCR. *de nat. hum.* p. 22.   c) *de Re medica* L. I. Cap. 2.
d) *Oper.* O. ed. GUILIELMI XYLANDR. T. II. *de tuernda sanitate precepta* p. 122.   e) L. XXXII p. 732. in TIMEO Ed. Basil. 1551. p. 551.   f) *Oper.* O. p. 648.   g) *Præl.* in *Instit.* T. VI. p. 145.   h) *Comment.* in BOERHAAVE. T. III p. 413. i) *Traité du bon cbile* T. II. p. 647.   k) *Von der Erfahrung in der Arzneykunst* T. II. Cap. XII.   l) *Préface de Narcisse Oeuvr. div.* Nouv. Ed. Neuchatel 1764. T. II. p. 357.   m) *de la Santé des Gens de lettres.* Laufanne 1768.

§. IV.

Philosophorum est inquirere causas influxus mentis in corpus & vice versa corporis in mentem. Eo non ascendere audent scientia Medica, sed neglecta harum actionum causa, certiora molitur, ad phaenomena modo animi attentum advertens. Experientia instruitur, hunc corporis statum, necessario producere has illasve mutationes mentis & hunc illumve mentis statum, huic vel illi determinato corporis motui originem dedisse; eadem experientia docet,

1. Meditatione intensa adeo fortem impulsum cerebro dari, ut, illo semel in motu constituto, non amplius sit in nostra potestate, sic ortas idæas reprimere & cessare

- facere. Unde illi citius adhuc hujus generis vitia sentiunt, qui uni eidemque semper objecto inhaerent, cum omnis impetus unam modo Encephali partem feriat.
2. Mentis applicationes sanguinem versus caput allicere, cum humores semper ferantur in eam corporis nostri partem, quæ in motu constituta est.
  3. Fibra animalis cum rigescit, & ad suscipiendum motum minus apta evadit, dum sæpe movetur, id & cerebro accidere, unde litterati sæpe ex morbo ideas jungere nequeunt, & justo citius senescunt. Apud infantes fibrae molles nimis reperiuntur, in senibus nimis rigidae, uterque excessus justam oscillationem impedit, a qua ideas oriuntur & memoriam vacillantem gignit.

§. V.

Sed non nimia mentis applicatio sola omnem turbam malorum generabit, quibus obrui nonnunquam solent viri litterati; considerari quoque merentur motus corporis denegatus; situs, quem corpori dare solent, dum sedentes libris incumbunt; lucubrationes, aer inclusus, quo litterati alere se solent, multum quoque huc faciunt teste Jll. TISSOT *a)* ut nunc non loquar de eis vitiis, quæ ab immunditie oriuntur, vitio litteratorum sæpe nimis communi, scripsit de hac re Jll. PLATNERUS *b)*, Dissertationem, nec de eis, qui a neglecto potu & cibo oriuntur, nec de eis vitiis, quæ a retentis nimium excretionibus urinæ & fœcum originem trahunt, quorum exemplo liceat mortem Cel. TYCHO DE BRAHE afferre, qui, cum ex pudicitia nimia, urinam justo diutius contineret, dum in rheda cum RUDOLPHO II. veheretur, subitam sibi mortem contraxit.

a) Lib. cit. p. 73.

b) V. I. Z. PLATNERI *dissertat. de morbis ex immunditiis* Lips. 1731. *opusc. t. 1. p. 70.*

§. VI.

§. VI.

Gravedo, coryza, morbi nostri scenam aperuere, Symptomata, quæ morbos litteratorum comitari solent. Quid sit gravedo & coryza, quomodo oriantur, docet Pathologie & multas ejus causas allegat. Earum duas modo adducam, quæ huc maxime pertinere videntur. Materia nimirum viscida, tenax, qua abundare solent litterati, ægotum prædisposuit ad hunc morbum, aëris temperies humida & frigida, eundem inducere, auxere. Abundare pituitam apud eos, qui litteris incumbunt, eosque vario modo vexare ex HORATIO a) scimus, qui quoque de ea re conquestus est, dicens:

- - - *Stomachoque tumultum
lente feret pituita.*

Causam hujus mali quærimus non in mentis applicatione, sed in vita sedentaria, quam degere litteratis necessum est. Cor primum omnis motus fluidorum in corpore nostro esse principium inter omnes constat, at solum, omnia peragere non posse & varia ei a Creatore concessa esse adjumenta, quibus deficientibus aut imminutis, omnis circulatio langueret iterum ex Physiologicis confectum est. Inter hæc circulationis adjuvamina tanquam efficacissimum jure refertur musculorum actio motusque. His ergo imminutis & deficientibus languet circulatio, cujus effectus primum in vasis minorum ordinum obtinet, quippe in quibus vel in statu naturali minus expeditum quam in vasis majoribus motum humorum esse constat, turbatur inde omne secretionis negotium, & hinc apud nostrum ægram præter naturam se habuisse mucum nasalem non miramur; urgebant gravedo & coryza, cum tempestas hyemalis & aër frigidus mucum spissi excretioni majorem quoque obicem posuerint & perspirationem

B

membranæ Schneiderianæ cohibendo, ut turgens porosecretorios etiam magis premeret effecerit. Num & hic pertineat aër a materie inquinatus, quæ alimentum igni vel lumini præbebat, dum noctu libris incumberet æger? nil definitio, cum qualis fuerit materies non constet.

a) *Sermon.* L. II. 2. v. 75. ed. BENTLEY p. 459.

§. VII.

Neglectam coryzam & gravedinem, secutum est singulare symptoma visus depravati, per quem unico oculo simplex, duobus duplex apparebat objectum. Aliquot hujus vitii jamjam apud Auctores extant exempla, videntur *Acta Litt. Suec.* a) KLAUHOLD b), MARC. DONAT c), BRIGGS d), & VATER e). Unde illud surgit? Duobus oculis in aliquod objectum directis nonnisi unam imaginem videmus, quia observantibus maximi nominis Viris f), puncta sibi respondentia in utriusque oculi retina occurrunt, unde si duo radii cadunt in utriusque oculi puncta, in quibus eadem omnino sensibilitas est, una modo eademque idea surget in mente, uti sonus in ambas aures cadit, aut odor in utramque nares, quæ tamen simplicem modo sensationem procreant. Duplicatus ergo visus erit, si duæ imagines in retina non pingunt sese in analogis punctis. Eum ergo procreabunt quæcumque, ut axes optici non concurrant, adeoque in familia puncta retinæ utriusque oculi imagines non cadant, efficiunt. Fieri id poterit distorsione voluntaria, id quod omnes in semetipsis experiri poterunt, dum oculus digito versus aliquod latus premitur, vel morbo convulsivo g); vel pupilla distorta h); vel ab altera pupilla sursum altera deorsum flexa i); vel ab exoftosi k); vel ab arteriis nervum opticum pulsantibus l), ut forte in ebriis. Sed ad hos casus omnes m) nostri ægroti symptoma referri nequit, nec

unde ortus sit hic visus duplicatus, explicari poterit, nisi quod satis verosimile est, hoc produxisse velis post mortem in cranio reperta præternaturalis thalami nervi optici magnitudo *n*), nervum opticum premens eumque a situ naturali removens, vel & solum ejus volumen id potuisse efficere, mihi videtur; non enim mens in organo sentit, sed motus in organo excitati nervorum ope ad sensorium commune deferantur necesse est, sed facile patet, eundem motum aliter per integrum aliter per pressum nervum ferri, quid quod nervo uno Optico præter naturam se habente, puncta utriusque retinae nequaquam possint esse unifona. Noster quoque casus evincit, nullam esse GALENI *o*) explanationem ab unione duorum nervorum opticorum desumptam, circa unam imaginem a duobus oculis in idem objectum directis, & miror nostro ævo TAILLOR *p*), eandem assumis, cum non ignoraverit, nullam in nervo auditorio esse conjunctionem *q*). De præternaturali thalami nervi Optici magnitudine nihil dicere audeo, cum nec hujus partis utilitas nota sit, nec extet quantum scio analogus casus. Effusam in litterati cranio repertam esse aquam haud miror, uberius dicitur de hac re infra, magis singulare eam collectam fuisse in thalamo Nervi Optici, id quomodo sit factum nescio, addens tantummodo hunc casum, si eum compares cum faccis, qui in thalamis avium *r*) pisciumque *s*) reperiuntur, pulcris detectis ortum dare posse.

- a*) A. 1721. p. 230.   *b*) *Diss. de Vis. dupl.* p. 33. habita Arg. 1746.
c) L. II. C. 8.   *d*) *Ophthalm. - Graphia* p. 208. sq.   *e*) *Diss. de Vis. dupl. & dimid.* habita Wittenb. 1732. *f*) DE LA HIRE *Accidens de la Vue* p. 623. SMITH *System. of Optiks* 1738. rem. upon Art. 137. BUFFON *descript. du Cab.* T. III. p. 310. KLAUHOLD l. c. GRAVESANDE *Physices Elem. Mathemat.* T. II. L. V. C. X. p. 805. HARTLEY *Expl. Phys.* T. I. p. 375. sq. LE CAT *Traité des Sens* p. 209. *g*) KLAUHOLD *loc. cit.* pag. 33. CHESELDEN p. 296. ALBERTI *Med. leg.* L. III. c. 10. BOYLE *Post. caus. final.* STURM *de sensus univ.*

ma gemin. b) ex fulgure VATER l. c. i) KLAUHOLD obs. 20.
 k) PETIT *Mal. des Os* l. p. 392. sq. l) VATER l. c. m) & alios
 in HALLERI *Elem. Physiol.* reperiundos T. V. L. XVI. p. 483. sq.
 n) v. *Señ. Cadav. N. VI.* o) *de Usu part. L. X. C.* 14. Venet.
 1641. p) *Mechanismus des Auges* p. 194. sq. q) HALLER
Elem. Phys. T. V. p. 299. sq. r) WILLIS *Cerebri Anatom.*
 Cap. XIII. p. 45. s) *Ibid.*

§. VIII.

Quo rarius symptoma est, quod præcedenti tractavi-
 mus paragrapho, eo frequentius id observatur in littera-
 tis, quod nunc tractandum occurrit. *Memoria agrotiali-*
quamdiu jamjam vacillans, eo usque morbo succubuit, ut
narratiunculam proferre debito modo non valeret, imo certis
temporibus mentis facultas tantam traheretur in perniciem,
ut nullus amplius in enarrando conspiciendus daretur ordo, nec
antedictorum compos esset a). Deploranda fortis humanæ
 conditio! qui omnem vitam in mentis culturam impen-
 derunt ante senectutem fenes evadunt, & quæ stupenda
 eruditionis monstra esse deberent, vix quinquagenarium
 annum acquirere possunt, quin memoriam deletam, ju-
 dicioque turbatum experiantur. En quæ dicit magnus
 VAN SWIETEN b), ac coram oculis habuisset nostrum æ-
 grotum: *Vidi non sine magna commiseratione eruditissimos*
Viros & de re litteraria quam optime meritos sibi ipsi super-
vixisse per annum & ultra, omnium rerum immemores, tan-
demque apopheticos periisse. Unde cerebri hoc vitium? Ri-
 gescere cerebri fibras per nimiam mentis contentionem
 superius dictum est, idque facile patet ex communi lege
 natura, per quam omnis fibra animalis exercitio rigescit.
 Homo integer senectute cornu adinstar durefcit; calle-
 fcunt opificum membra, quibus ad sua opificia utuntur;
 litterati ipsum cerebrum callosum quasi experiuntur &
 sæpe idearum connexioni ineptes evadunt. Tenerum ni-

mis in infantibus est cerebrum, quod duritie peccat in senibus, uterque excessus vibrationibus contrarius est, ad iudicium ferendum necessarii; si nunc simul consideres litteratorum caput sanguine præternaturaliter obrui, de qua re plura dicemus infra, non miraberis dudum vacillantem memoriam morbo sic succubuisse, ut nullus amplius in enarrando conspiceretur ordo, ægrotum vere delirasse; nam uti a nimis rapido, vel lento motu viscerum functiones turbantur, ita & hæc in cerebro vera erunt. Deliria enim dicit Cel. VAN SWIETEN c), posse oriri ab omni re, quæ transfluxum & effluxum sanguinis per cerebrum impedit, subjungitque rationem, *quia turbat secreti nem & motum spirituum per nervos & medullam cerebri ipsam.* Auxisse vero & accelerasse hæc symptomata neglectam Venæsectionem certissime credo, cum inde cerebrum evidenter majori iusto sanguinis quantitate fuerit obrutum & ad suas functiones inertius redditum.

a) *Histor. morbi.*   b) *Comm. in BOERH. Aphor. T. 3. p. 263.*
 c) *l. c. T. 2. p. 324.*

§. IX.

Congestos in cerebrum humores, suam tragœdiam ludere cœpisse, superiori demonstravi paragrapho, hoc nunc paragrapho, alia scena in conspectum veniet. *Somnolentia insignis invadit ægrotum, eodem fere tempore, quo visum duplicatum, memoriamque deletam experiebatur.* Humores ex communi lege naturæ petere illum locum, qui in motu majore est constitutus, inter omnes constat; hinc cerebrum, nimia quavis studiorum applicatione iusto majorem sanguinis copiam accipit, qui motum inducendo vas, producit doloris illum calorisque sensum, quem omnes experimur, dum post nimias mentis contentiones libros derelinquimus, cui dein alia mala quoque

sefe subjungunt, pro varia cerebri dispositione, sanguinis indole, & rerum concurfu magis aut minus funesta. Quælia sunt inflammationes; suppurationes; scirrhi, anevrismata; tumores; dolores capitis; deliria; sopores; lethargus; convulsiones; apoplexiæ; vigiliæ; & quæ alia sunt. Unicum afferre exemplum hujus rei liceat ex Cel. Tissot *a*) defumtum; noverat, ut ait, Litteris deditum, Cel. MORGAGNI narium hæmorrhagia semper affectum, quoties in lecto constitutus, mane priusquam exurgeret, mentem alicui rei applicabat. Ex tot tantisque malis, quæ corpus affligere solent, dum nimia humorum quantitas cerebrum petit, solus Lethargus mihi considerandus venit. Unde somnus? A minus expedito spirituum nervorum in cerebro motu *b*), sive is sequatur horum spirituum defectum, ut ex labore; sive diminutam celeritatem; sive cerebrum compressum; maxime si id effecerit lenta causa *c*) & paulatim congesta, nam subitæ compressiones occidunt. Debit ergo necessario oriri sopor in ægrototo nostro, cum plures simul causæ ad eum procreandum contribuerint. Mentis enim labor magnam hujus liquidi jacturam inducens suam certe hic symbolam contulit, præcipue si cogites hanc deperditionem rite non restitui, cum per nimiam contentionem ipsum cerebrum fatigetur, & hinc secretioni justæ minus aptum sit. Plus vero fecit humorum versus caput determinatio, qui comprimendo cerebrum eundem effectum producere solent. En prædisponentem causam, cujus effectum acceleravit auxitque neglecta venæsectio consueta, eo magis in hoc subjecto periculosa, cum circulatio in abdomine imminuta & impedita, ut postea videbimus, determinaverit quoque sanguinem versus locum, ubi non solum resistentia minor erat, sed ubi vel stimulus aderat; quod autem, humores ruerint, versus caput, sectio anatomica uberius demonstravit; vasa enim sanguinis, sinusque duræ matris, non solum *d*).

fed & illa cerebri e) ut & illa cerebelli f), sanguine turgidissima observabantur. Ventriculi præterea aqua repleti reperiebantur, evidenti testimonio circulationis in cerebro imminutæ, ob vasa nimis turgida & distenta ultra modum hinc vicinas partes comprimentia.

- a) I. c. p. 44.   b) HALLER. *El Phys.* T. V. p. 617. & DE GORTER
Exerc. V. p. 27. 34.   c) HALLER. *Ib.* p. 614.   d) v. *Seçt.*
Anat. I.   e) v. *Ib.* II.   f) v. *Ib.* VII.

§. X.

Adjunxit sese somnolentiæ, de qua mox diximus, paralysis dextri lateris, quam suscepit virium animalium plenaria abolitio & vera apoplexia mortuus est ægrotus. Sopores præfagire apoplexiam dudum notum, cum duo hæc symptomata eandem agnoscant causam, id quod quam maxime conspicuum est in nostro casu, cum aucta somnolentiæ causa simul induxerit majorem paralyseos gradum, tandemque ipsam apoplexiam. En quæ Cel. Tissot a) dicit hac occasione: *Une légère irritation du cerveau suffit pour produire l'insomnie; une irritation plus forte produit des convulsions, les maladies soporeuses, portée au plus haut degré, elle produit l'apoplexie, mort trop ordinaire aux gens de lettres. Ils sont punis par la partie qui a péché &c.* Talem morbi decursum ex sopore in paralyfin & inde in Apoplexiam habet jam magnus HIPPOCRATES b), & eodem morbo correptus, Cel. MALPIGHIVS c) memoriæ jactura, paralyfi, apoplexia affectus mortuus est. Qui sanguis justo majore quantitate in cerebro contentus, secretionem & motum spirituum nerveorum minuerat, sicque soporem induxerat, nunc auctus laqueorum adinstar comprimit nervos & sic fluidi in eis contenti ad musculos influxum impedit, unde horum musculorum resolutio, paralyfis, unum alterumve membrum, vel unum alterumve

latus modo afficit, si encephali pars huic vel illi inserviens læsa modo fuerit, cessabunt vero omnes actiones animales & vitales, si comprimens materies vel illa præcise substantiæ medullaris stamina, quæ nervis vitalibus originem dant, occupaverit, id quod & in nostro ægrotò factum, paralyfin extremorum enim susceperè resolutiones sphincterum, hinc alvi & urinæ sine sensu excretio, donec tandem omnìs motus vitalis quoque cessavit morsque secuta est.

a) *lib. cit.* p. 46.   b) L. IV. textu 42.   CHARTER Tom. IX. p. 327. & textu 48.   *ibid.* p. 330.   c) BAGLIVII *Op. Omn.* 681.

§. XI.

Nimie contentioni debebantur, uti vidimus, omnia ea symptomata, quæ superioribus tractavimus, ejusdem nunc fontis adhuc supersunt alvi nimia siccitas, & urinæ justo major excretio examinanda. Unde alvi siccitas? Esse aliquem consensum animam inter & primas vias, quotidiana docet Experientia. Qui magnis sese meditationibus dant, ceteris positis æqualibus, digestionis vires debilitatas experiri quotidie videmus, cum e contra bæotico ingenio præditi optime digerant, licet sæpe vitam degant sedentariam & robusti haud magis sint quam alii. Notum præterea est ex Chirurgicis, vomituritiones semper fere sequi læsiones cerebri a casu aut ictu factas, non ergo miramur læsiones primarum viarum a forti animi contentione cerebrum irritante ortas. Facilius autem adhuc res explicabitur, si consideres, omnem & in abdomine & in thorace circulationem in litteratis esse immunitam, ob vitam motu minus exercitam, sessionem ipsam & stimulum in capite præsentem, vitari secretiones a visceribus abdominalibus suscipiendas, hæc ipsa humoribus turgere. Qui vero sint læsa digestionis effectus ex Patho-
logicis

logicis noti sunt, nec ullus nominari poterit, quin jam-
 jam in litterato deprehensus sit, colicæ, spasmi, nausæ,
 vomitus, acrimoniæ, cruditates, igneus calor, fœces du-
 riores, calculi, mucus spissior & quæ alia sunt, huc per-
 tinent. Debilitare nimiam animi contentionem primas
 vias, videmus ex POME a), qui loquitur de litterato, cu-
 jus digestionis vires adeo erant debilitatæ, ut semper
 post assumptos cibos & potum vomeret. Refert GALE-
 NUS b), fœminam quandam ARRIAM ex nimio ardore, quo
 in Philosophiam PLATONIS ferebatur, adeo debilitasse ven-
 triculum, ut nulla amplius assumere valeret alimenta, &
 adeo vires dejectas expertam esse, ut non nisi in dorso
 cubare posset. Stomachum debilitatum sequi umbræ ad
 instar litteris dedito AMATUS LUSITANUS c) ait; & en, quæ
 dicit TISSOT d): *J'ai eu moi-même des malades, qui ont été
 punis de cette intemperance littéraire, d'abord par la perte
 de l'appétit, la cessation absolue des digestions, un affoiblissement
 general, qui en étoit l'effet; ensuite par des spasmes, des con-
 vulsions & enfin par la privation de tous leurs sens.* Cum
 itaque ex dictis evidens sit, apud ægrotum nostrum di-
 gestionis vires vacillasse, hinc cur alvo sicca excruciatu
 fuerit, patet, fœces enim justo spissiores sub digestionem
 non rite attenuatæ carebant etiam stimulo, quem ipsis
 bilis, ut rite pro sua excretionem contrahantur intestina,
 dare solet; deficiebat insuper eas propellens inspiratio,
 quæ ob viscera abdominalia tumentia non potuit non esse
 imminuta; nec hic omittendum succos gastricum, entri-
 cum, pancreaticum & mucum intestinalem testante Jll. Tis-
 sot e) inspissari, dum per moram in loco calido detinen-
 tur, & sic intestina obturare. Talis epistomii, quo clau-
 debatur alvus, exemplum occurrit in ADAMO f) qui, refert
 de Batavo Professore JUSTO LIPSIO, ex ejus alvo exiisse
 massam pituitosam obturantem, unde curatus fuit.

- *) *Traité des affections vaporeuses* p. 248.   b) *de Theriaca ad PISONEM* Cap. 2.   c) *Curat. Med.* p. 141.   d) *Lib. cit.* p. 29.
 e) *l. c.*   f) *Vite Med.* p. 372.

§. XII.

Obstructo uno alterove abdominis viscere sanguis aliorum majore ruit quantitate, ibique majores & frequentiores secretiones & excretiones producit, ut Physiologia & Pathologia docent *a*); id & in nostro ægroto videtur factum esse, conquerebatur enim de nimia urinæ excretionem, sano interim systemate uropœo. Circulatio nempe in visceribus abdominalibus imminuta non poterat non obstructiones facere; obstructum hepar arguere jam docet alvus sicca, ad quam deficiens bilis suam symbolam contulit (§. XI.); alvum siccam symptoma esse scirrhusi ductus pancreatici VIRIDET *b*) habet & BRUNNERIANIS canibus ex ablato pancreate dura alvus fuit *c*); ergo & de pancreatis obstructione magna suspicio adest. De liene apud nostrum ægrotum obstructo vix dubium superest, cum ejus frequentissimus sit scirrhus, teste jamjam ARETÆO *d*); Magnus HALLER *e*) observat hos scirrhus frequentiores observari in sedentariis quam in rusticis *f*). Cum itaque sanguini per arteriam coeliacam & utramque mesaraicam tot surrexerint resistentiæ, is non potuit non majori copia arterias renales subire, unde secretio renalis omnino copiosior evasit, id quod vel exemplo animalium ex lienis excisione frequentius micturientium, testibus MALPIGHIO, BOHN, BRUNNER, HEISTER, ORTLOB & c. evidens fit. Magnam vero ad hoc symptoma symbolam quoque contribuit perspiratio Sanctorianana in nostro ægroto, ut in omni literato id accidere solet, multum imminuta, nam semper excretionem urinæ augeri, ubi per-

spiratio imminuta est, haud opus est dicere, cum hæc per Physiologica & Pathologica principia consent.

- a) *Gaub. Patbol.* p. 448. b) *Traité du bon Chile* p. 259. c) BRUNNERI *Exp. circa pancreas* p. 175. 176. d) *Caus. diuturn.* p. 43. C. GALENUS *Meth. Med.* L. XIII, p. 483. e) *Elem. Phys.* T. VI, p. 397. f) *Ib.* p. 418.

§. XIII.

Unicum adhuc, officulum, quod in falce repertum est, examinandum occurrit; detegebatur illud, ut in *se-ctione Anatomica a)* dictum est in processu falciformi fere infra futuram coronariam in latere sinistro corpori calloso insistens, adeo ut foveolam relinqueret rubicundo colore tinctam. Erat hoc officulum longitudinis fere 3 linearum, altitudinis fere unius cum dimidia; baseos ad dimidiam lineam accedentis; ex fibris quasi compositum videbatur & gracilescendo in denticulos terminabatur. Nequaquam rara hæc officula sunt, imo falcem in os degenerantem anno 1557 jamjam observavit FRANCISCUS ANTONIUS CATTUS b) Anatomicus Neapolitanus, post eum plura hujus rei exempla profant in BOTALLO c), HORNIO d), SCHEIDIO e), WEFFERO f), CHESELDENO g), VATERO h), MAYERO i), & quæ alia multa occurrunt in *Actis Parisiensibus k)*, MORGAGNI l) &c. Ea autem nonnunquam eximæ esse magnitudinis ex RIOLANO m) scimus, qui reperit *os latum quatuor digitos* & magis adhuc ex VOLCKHAMERO n), qui falcem ad dimidiam sui longitudinem penitus osseam invenit, & OFFREDO o), qui eam *osseam omnino* vidit. Unde hoc os? movebatur suspicio, annon ex infelici aliquando lapsu laminæ vitreæ pars diffilerit, quæ duræ matris falci affixa tum manebat, cui opinioni causam dedit, tristis, qui aliquot ante annos Cl.

Viro eveniebat casus, dum præcipitatus ab equo diffracta laborabat tibia, salvo tamen capite, in quo nullum percipiebat dolorem. Num doloris absentia ad refutandam hanc sententiam? omnino. Accedit adhuc, quod nulla adfuerint symptomata, quæ semper alias male a vulnere affectum cerebrum comitari solent. Datur præterea agmen similibus observationum, quas lapsum antecessisse silentio præteritur. Re hac bene ponderata, iterum confugimus ad imminutam lesamque circulationem, quo factum, ut non solum aquea sanguinis pars cum crassamento laxius justo cohæserit, sed ut etiam crassamentum a naturali sua crasi deflexerit, quam continere solet terram deposuerit, & sic ossæ huic concretioni ortum dedit. Tribuimus vero hanc humorum nostri ægroti affectionem, non modo vehementibus & diuturnis circulationis ac motuum vitalium turbis, sed & excretionibus inordinatis, ex coctionum vitiis, quibus effectum est, ut chylus minus bene elaboratus etiam præternaturaliter constitutos humores produxerit. A nostro ossæ nulla exorta videntur symptomata, qui enim ab ossæ in sinu falciformi reperto, vel in sinu omnino ossæ factæ excitationis sensus, quem alii observarunt, vix locum hic habere poterit, cum ob parvitatem hunc edere effectum certe nequiverit. Nec locum possunt habere capitis dolores & reliqui capitis morbi, quos observavit MORGAGNI *p*) in alio hujus generis ægrotto, cum ei certe ortum debuerint positioni & constructioni, quibus meningis pupugere. Quæ de apoplexia inde oriunda ventur, nos quoque non tangunt, cum nostrum os haud fuerit satis magnum, ut potuerit sanguinis claudere viam aut falcem impedire, quo minus rite sese contrahat.

a) N. III.   b) *Isagog. Anat. C. 3.*   c) *Obs. Anat. 2.*   d) *Annot. ad cand.*
 e) *Diss. de duob. ossæ. in Apopl.*   f) *Exerc. de*

loco affecto in Apopl. p. 257. 258. g) *The Anat. of the human body* T. XXXVII. p. 319. h) in *Diss. qua Osteogenia &c. in Proem. & in Progr. quo obs. Calculor. &c.* i) *Commerc. Litt. N. A.* 1731. Spec. 42. p. 330. k) *A.* 1711. p. 27. 1713. p. 21. 1714. p. 44. l) *de sedibus & causis morborum* Ep. III. Art. 20. m) *Comment. in GALEN. de off. C.* 32. n) *Ephem. N. C.* Dec. I. A. 6. obs. 71. o) *Id.* Dec. II. A. 1. obs. 127. p) *Lib. cit.* Ep. XXV. 6.

§. XIV.

Hæc sunt, B. L. quæ Tibi præbere cogitavi, omni semper conatu eo laboravi, ut naturam sequar, & castis Artis Medicæ principiis phænomena exponam; si quæ sunt, quæ minus arrident sortemque redolent humanam, scias velim, me paratissimo animo errores agniturum & correcturum esse. Imo ipse Tibi licentiam offero expungere, quæ veritati repugnant.

T H E S E S.

I.

*Idem solum nutrit plantas, quæ diversissimos succos ve-
hunt, hinc evidens est, idem nutrimentum à varia plantæ
structura variam formam accipere.*

II.

*Contra omnes morbos natura insurgit, & pro ratione vi-
rium corpori insitarum vel vincit & benignum sistit mor-
bum, vel vincitur, tuncque malignus audit.*

III.

*Hypothesis de sede animæ in glande pineali GALENO, non
vero CARTHESIO, debetur.*

IV.

Arteriarum loco motivum motum assumimus.

V.

*HIPPOCRATIS, GALENI, BOYLEI, SYDENHAMI, LO-
CKII, BOERHAVII, HOFFMANNI, TRALLESII, HALLERI
&c. libri refutant ideam, nullam plerumque Medicis esse re-
ligionem.*

VI.

*Post extractam Cataractam, Humorem vitreum ea par-
te, cui lens antea insidebat, in formam convexam non mutari
docet observatio in cadaveribus instituta.*

VII.

*Ferrum principio inflammabili modo eget ad producendam
Chalybem.*

Strassburg, Med. Diss., 17. Nagel-
Med. die

X 241 8713

W 17

M. D. D. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
OBSERVATIONEM
A P O P L E X I Æ
EX
NIMIS ANIMI CONTENTIONIBUS
O R T Æ

SISTENS
QUAM
DIVINO NUMINE ASSISTENTE
ET FACULTATE MEDICA GRATIOSE ANNUENTE

PRO LICENTIA
GRADUM DOCTORIS
IPSIQUE ANNEXA PRIVILEGIA

RITE CONSEQUENDI
SOLENNI ERUDITORUM SCRUTINIO SUBJICIET
JOHANNES NONNENMANN
ARGENTINENSIS

AA. LL. M.
DIE XXVII. SEPTEMBRIS A. MDCCLXXI.
H. L. Q. C.

ARGENTORATI
ex Officina JOH. HENR. HEITZII, Univerfit. Typogr.

